
Til: Arter og Naturbeskyttelse (naturbeskyttelse@mst.dk)
Fra: (Ingen afsender)
Titel: Høringssvar - Naturplaner - Høring af Natura 2000-planer 2022-2027
E-mailtitel:
Sendt: 17-05-2022 17:36

Sag nr. 2022 - 37505: Høringssvar naturplaner - MJY - Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker

Modtaget via hjemmesiden den 17-05-2022 17:36:23

Kvitteringsnummer: 2n7ynx7vsy

Opsummering af indberetning

Nedenfor vises de oplysninger som er blevet indberettet.

Afgiv høringssvar

Afsender af høringssvar	Foreningen Ridentier Aarhus Syd
Afsenders e-mailadresse	████████████████████
Afsenders telefonnummer	
Interessenttype	Organisation, forening mv
Tilføj kontaktperson	
Høringssvaret er af generel karakter	
Områdenavn	Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker
Områdenummer	234
Datagrundlag	
Indsatsprogram	✓
Lovgrundlag	
Modstridende interesser	✓
Målsætninger	
Rollefordeling	
Strategisk Miljøvurdering (SMV)	
Udpegningsgrundlag og områdeafgrænsning	
Økonomi	
Andet relateret til høring af Natura 2000-planer	
Skriv høringssvar	Vi repræsenterer alle ryttere i området Aarhus Syd, og værner om de sikre og smukke rideruter, hvor vi kan færdes uden at genere eller blive kørt ned. Vi ønsker at bevare vores områder farbare og med hensyn til naturen.
Vedhæft dokumenter og/eller billeder	

Indsendt 17-05-2022 17:36. Kvitteringsnummer 2N-7YN-X7-VSY.

Til: Arter og Naturbeskyttelse (naturbeskyttelse@mst.dk)
Fra: (Ingen afsender)
Titel: Høringssvar - Naturplaner - Høring af Natura 2000-planer 2022-2027
E-mailtitel:
Sendt: 23-05-2022 22:37

Sag nr. 2022 - 38883: Høringssvar naturplaner - MJY - Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker

Modtaget via hjemmesiden den 23-05-2022 22:37:22

Kvitteringsnummer: 7dfrgmm3g2

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

Aarhus Trail Builders høringssvar vedrørende Natura 2000-planerne 2022-27:
234. Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker

Udkastet til Natura 2000-planerne giver anledning til en række bemærkninger:

Marselisborg Skovene er Aarhus Kommunes vigtigste friluftsfacilitet

AATB kvitterer for at skovens betydelige rekreative brug er fremhævet og betragtes som et grundvilkår.

I Marselisborg Skovene og Fløjstupskovene er ca. 80% af arealet Natura 2000-udpeget. Samtidig er skoven samlet Aarhus Kommunes vigtigste friluftsfacilitet.

Et meget stort antal selvorganiserede borgere færdes her jævnligt til fods med eller uden hund, i større og mindre grupper og i alle aldre.

Mange idrætsforeninger har deres faste aktiviteter i skoven. Idrætsaktiviteter omfatter mange store løbehold, orienteringsløb inkl. Det Danske Elitecenter, ridende (400 opstaldede heste langs skovkanten), omfattende grusvejscykling bl.a. via den nationale cykelrute i gennem skoven, og mere end 10.000 borgere cykler mere end 1,4 mio km på MTB-ruten hvert år. Dertil kommer skovens store betydning for arrangementer som er essentielle for de udøvende, foreningernes formål og økonomi, og for Aarhus. I 2018 blev afviklet 1752 arrangementer med i alt 156.000 deltagere.

Idrætten er forankret i skoven

De mange aktiviteter er forankrede i skoven med faciliteter, foreningshuse, sammenhængen med Kongelunden, eliteidrætsfaciliteter, netværk af frivillige m.m. For de fleste idrætter i skoven inkl. MTB, er der ikke nærliggende egnede alternativer.

Det er derfor essentielt at der etableres bæredygtige løsninger i skoven, der sikrer at natur og fortidsminder beskyttes bedre, samtidig med at friluftslivet, de frivillige fælleskaber og forningslivet, kan fortsætte og udvikles positivt.

Bemærkninger til Natura 2000-planerne 2022-2027

Der lægges op til at forvaltningsplanen for skoven skal sikre mod slid og der skal skabes forstyrrelsesfri zoner.

Gang/løb, ridning og cykling er så omfattende i skoven at dedikerede, sammenhængende og bæredygtige stier til de 3 hovedgrupper, er nødvendige for at sikre mod slid, skabe gode forløb der fører skovgæsterne rundt om naturværdier, fortidsminder og kommende stillezoner - og for at undgå konflikter.

Natura 2000-planerne og Aarhus Kommunes "vildskovsprojekt" omtaler udlægning af nye vådområder samt etablering af stillezoner. Der vil således komme endnu flere smalle korridorer i skoven hvor mange forskellige skovgæster skal færdes tæt. Her er velanlagte separerede stier særdeles vigtige for at understøtte skovens to-delte driftsformål (biodiversitet og friluftsliv)

Manglende målsætninger for stisystemet giver problemer

AATB må udtrykke bekymring over at der både i den nuværende forvaltning og i Natura 2000-planerne for 2022-2027 mangler klare målsætninger for stisystemet i skoven.

Et veltilrettelagt og attraktivt stisystem er afgørende for at kunne forløse det intensive friluftsliv med nødvendig separering af brugergrupper - og samtidig øge beskyttelsen af naturværdier, skabe stillezoner, og beskytte de mange fortidsminder i skoven.

Der er et stort antal politikker, der skal forenes i skoven ud over Natura 2000-målsætningerne. Aarhus Kommune har politikker for friluftsliv som helhed (Outdoor 2022-2025), det aktive friluftsliv, aktiviteter for børn og unge i naturen, foreningsliv og frivillighed, eliteidræt, og arrangementer.

Antallet af skovgæster inden for næsten alle brugergrupper er vokset markant og er fortsat stigende. Stisystemet er ikke udviklet tilsvarende, hvilket betyder at stisystemet i dag er svært utilstrækkeligt og mange steder ikke bæredygtigt.

Det giver problemer mange steder i skoven med forringede brugeroplevelser, slid, og det er vanskeligt at fastholde brugergrupper på stierne, når de afmærkede stier ikke er separerede, de er uinspirerende, usammenhængende og i ringe forfatning.

MTB-ruten i Marselisborg Skovene

MTB-ruten i skoven er ca. 26km. Heraf er ca. halvdelen separeret og resten følger befærdede fællesstier. En del af fællesstierne er reelt uegnede til omfattende cykling og ridning. De bliver breddeøgede pga vand og mudder, og fordi mange skovgæster til fods, til hest, og på cykel, må passere hinanden uden for stierne. I stedet for at etablere holdbare løsninger, har man mange steder ladet stå til og flere steder endda anlagt chikaner på fællesstier der har medført brede bæltter af slid og erosion fra gående og cyklende.

At MTB-ruten flere steder er uattraktiv og ikke sammenhængende, fører til større spredning af de cyklende i skoven. I stedet bør de cyklende zoneres ind på separerede MTB-spor i hele rutens forløb. Den aktuelle status medfører en væsentlig problematik i forhold til at etablere stillezoner i skoven og for at sikre at der kun cykles på egnede stier.

Af de nuværende dedikerede MTB-spor i skoven er kun ca. halvdelen gjort reelt bæredygtige, og betydelig breddeøgning pga vand og mudder er en stor udfordring. Det må formodes at blive værre fremover, når der kommer mere vand i skoven.

Lille budget og ineffektivt samarbejde om stisystemet

Aarhus Kommunes budget til stisystemet forekommer at være meget begrænset. I forhold til MTB-spor har AATB redegjort for behovet for vedligehold af de separerede spor, og at kommunens økonomiske bidrag er helt utilstrækkeligt til at sikre vedligehold af MTB-sporene.

AATB bidrager med ca 1000 timer årligt i frivilligt arbejde til stisystemet. Desværre har langt hovedparten af det frivillige arbejde de senere år været af bureaukratisk karakter i forsøg på dialog med Aarhus Kommune om adgang til skoven og stisystemets mangler.

Den største udfordring i forhold til cykling i skoven er således kommunes restriktive forvaltning af MTB-ruten. Det har gjort det vanskeligt for frivillige at bidrage til vedligehold og omlægning til bæredygtige spor.

Således fremstår MTB-ruten i dag slidt og med mange segmenter på fællesstier og MTB-spor, der bliver breddeøgede op til 5-6 meter i våde perioder.

Det står i kontrast til, at man med kendte internationale og tidssvarende principper kan etablere bæredygtige MTB-spor, der har samme bredde - typisk 40-80 cm - året rundt. Det ses f.eks. i Natura 2000-området i Vesterskoven ved Silkeborg. Her sikrer et veletableret spor efter anerkendte principper, at der ikke forekommer slid langs sporet selv i de våde vintermåneder.

Visionsrapporten for MTB-sporet i Marselisborg Skovene

I maj 2021 indsendte AATB, MTB-foreningerne, DCU, DGI og Idrætssamvirket i Aarhus en visionsrapport for MTB-sporet i Marselisborg Skovene.

Her er givet forslag til hvordan stisystemet kan udvikles, så der opnås bedre naturbeskyttelse, beskyttelse af fortidsminder, bedre trafiksikkerhed, øget separering af brugergrupper og et mere attraktivt og sammenhængende MTB-spor.

Et mere tidssvarende spor vil i højere grad kunne understøtte den brede vifte af aktiviteter der foregår på sporet i dag og samtidig fastholde de cyklende på sporet, så aktiviteterne samles på den afmærkede rute.

Forslag til omlægninger tager udgangspunkt i og hensyn til registreringer af særlig habitatnatur, §25 skov, §3 beskyttet natur og den meget store tæthed af beskyttede fortidsminder i skoven.

Desuden foreslås visse "krævende" MTB-spor etableres i et lille egnet område i skovstykket nord for Natura-2000 området. Dette vil flytte dele af de mere intensive aktiviteter ud af Natura 2000-området og være et væsentligt redskab for at forhindre piratspor.

Aarhus Kommune signalerede i 2021 at der muligvis kan arbejdes videre med en mindre del af forslagene i visionsrapporten.

Rapporten kan downloades her:

<https://aarustrailbuilders.dk/wp-content/uploads/2022/01/Udviklingsplan-for-Marselisborg-MTB-sporet-2022-2024.pdf>

Lukning af MTB-spor giver uønskede effekter

Et element i visionsrapporten er, som beskrevet, at styrke (zonere) MTB-aktiviteter til et egnet område på ca. 2½ ha nord for Natura 2000-området. Her er der ikke registreret særlige naturværdier eller fortidsminder og der er stort set ingen færdsel af andre

skovgæster. Et arbejde der blev begyndte for 2 år siden og som har været en stor succes i forhold til at samle særligt mange børn og unge, samt en del foreningsaktiviteter i dette område.

I stedet for at udvikles sporene i dette område planlægger Aarhus Kommune imidlertid at nedlægge nuværende spor for at kunne udvide Marselisborg Dyrehave. Da sporene i dette område er unikke, vil de mange aktiviteter der foregår her med al sandsynlighed flytte ind i Natura 2000-området, hvor der ikke er gode etablere tilbud til de mange aktiviteter.

Der må således forventes en betydelig øgning af MTB-aktiviteter i Natura 2000-området såfremt det pågældende område omlægges til dyrehave.

Aarhus Kommune har afvist dialog om planerne.

Sammenfatning

For at kunne indfri Natura 2000-planerne for det bynære intensivt benyttede skovområde, er det helt afgørende at stisystemet er fremtidssikret, 3-delt, bæredygtigt og understøtter de mange aktiviteter. Ellers kommer der slid omkring stierne og skovgæsterne spredes fortsat ud i hele skoven - i stedet for at følge de ruter, der vil understøtte stillezoner og en god skovoplevelse for alle.

Det anbefales derfor at tilføje klare målsætninger for stisystemet i skoven.

AATB stiller fortsat vores viden og kompetencer til rådighed for dialog om de helt nødvendige tilpasninger af stisystemet i skoven.

Med venlig hilsen

Bestyrelsen i Aarhus Trail Builders

Opsummering af indberetning

Nedenfor vises de oplysninger som er blevet indberettet.

Afgiv høringssvar

Afsender af høringssvar	Aarhus Trail Builders
Afsenders e-mailadresse	[REDACTED]
Afsenders telefonnummer	[REDACTED]
Interessenttype	Organisation, forening mv
Tilføj kontaktperson	✓
Kontaktpersons navn	[REDACTED]
Kontaktpersons e-mailadresse	[REDACTED]
Kontaktpersons telefonnummer	[REDACTED]
Høringssvaret er af generel karakter	
Områdenavn	Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker
Områdenummer	234
Datagrundlag	
Indsatsprogram	✓
Lovgrundlag	
Modstridende interesser	✓
Målsætninger	✓
Rollefordeling	
Strategisk Miljøvurdering (SMV)	
Udpegningsgrundlag og områdeafgrænsning	
Økonomi	
Andet relateret til høring af Natura 2000-planer	

Skriv høringssvar

Aarhus Trail Builders (AATB) kvitterer for at Marselisborg Skovenes omfattende rekreative brug betragtes som et grundvilkår. Skoven er Aarhus Kommunes vigtigste friluftsfacilitet.

Selvorganiserede borgere og mange idrætsforeninger har deres faste aktiviteter i skoven. Bl.a. cykler mere end 10.000 borgere samlet mere end 1,4 mio km på MTB-ruten hvert år.

Natura 2000-planerne lægger op til at forvaltningen skal sikre mod slid og at der skabes forstyrrelsesfri zoner.

Gang/løb, ridning og cykling er så omfattende i skoven at dedikerede, sammenhængende, attraktive og bæredygtige stier til de 3 hovedgrupper, er nødvendige for at sikre mod slid, skabe gode forløb der fører skovgæsterne

**rundt om naturværdier, fortidsminder og
kommende stillezoner - og for at undgå konflikter.**

**Det nuværende stisystem er utilstrækkeligt, slidt,
uinspirerende og mange steder ikke bæredygtigt.**

**Det anbefales derfor at Natura 2000-planerne
omfatter klare målsætninger for stisystemet.**

Vedhæft dokumenter og/eller billeder

Høringssvar Natura 2000-planer N234.pdf

Indsendt 23-05-2022 22:37. Kvitteringsnummer 7D-FRG-MM-3G2.

Til: Arter og Naturbeskyttelse (naturbeskyttelse@mst.dk)
Fra: (Ingen afsender)
Titel: Høringssvar - Naturplaner - Høring af Natura 2000-planer 2022-2027
E-mailtitel:
Sendt: 24-05-2022 11:26

Sag nr. 2022 - 39089: Høringssvar naturplaner - MJY - Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker

Modtaget via hjemmesiden den 24-05-2022 11:26:41

Kvitteringsnummer: 9rtra4du9e

Miljøstyrelsen

Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

24. maj 2022
Side 1 af 8

Høringssvar fra Teknik og Miljø i Aarhus Kommune til forslag til Natura 2000-planer for perioden 2022-2027

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune har modtaget høring af udkast til Natura 2000-planer i Aarhus Kommune med frist den 25. maj 2022. Høringen gælder foruden udkast til Natura 2000-planerne også de strategiske miljøvurderinger, som er udarbejdet sammen med planerne.

I Aarhus Kommune ligger fire Natura 2000-områder:

- Område nr. 233 Brabrand Sø med omgivelser.
- Område nr. 234 Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker.
- Område nr. 232 Lillering Skov, Stjær Skov, Tåstrup Sø og Tåstrup mose.
- Område nr. 59 Kysing Fjord.

I det næste afsnit følger generelle bemærkninger, som gælder alle Natura 2000-planerne. Herefter kommer kommentarer, som knytter sig specifikt til den enkelte plan.

Generelle bemærkninger

Arealopgørelser af udpegningsgrundlag

Af planeres bilag 1 – "Oversigt over grupperinger" finder man Natura 2000 områdets udpegningsgrundlag. For at løfte planernes informationsniveau samt lette planernes anvendelse anbefaler Aarhus Kommune, at der indsættes en kolonne med hvor mange hektar (ha), der er udpeget inden for hver naturtype. For sø-naturtyperne bør antal fremgå af oversigten.

Generelle målsætninger, indsatser og retningslinjer

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune finder, at planerne er meget generelle og indeholder såvel målsætninger, indsatser og retningslinjer, der ikke er relevante for den konkrete plan. Det skaber usikkerhed om planens budskaber, og der bør derfor ske en frasortering af temaer, der er irrelevante, så den enkelte plan er mere målrettet det specifikke Natura 2000-område.

Økonomisk støtte til plejetiltag

I de generelle retningslinjer er der fokus på at vedligeholde de indsatser, som er udført i tidligere planperioder f.eks. ved genrydning, hvor der tidligere har været udført en Natura 2000-indsats. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune forudsætter i den sammenhæng, at staten tilvejebringer et økonomisk grundlag for at udføre eksempelvis genrydning.

TEKNIK OG MILJØ

Natur og Miljø
Aarhus Kommune

Natur

Karen Blixens Boulevard 7
8220 Brabrand

Telefon: 89 40 44 00
Direkte telefon: [REDACTED]

E-mail:

[REDACTED]
Direkte e-mail:

Sag: 22/025076-2
Sagsbehandler:

[REDACTED]
[REDACTED]

24. maj 2022
Side 2 af 8

Der skal samtidig arbejdes for en hensigtsmæssig drift og pleje af de lysåbne terrestriske naturtyper. Størstedelen af disse naturområder er tilpasset og udviklet gennem mange års ekstensiv landbrugsdrift i form af husdyrgræsning og høslæt. Udviklingen indenfor det danske landbrug har medført, at der efterhånden er længere mellem græssende dyr på naturarealerne, og at høslæt hører til sjældenhederne. En naturlig konsekvens heraf er, at de lysåbne naturtyper gror til med dertilhørende tab af biologisk mangfoldighed. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune vurderer derfor, at en grundforudsætning for Natura 2000-planernes målopfyldelse er, at de ekstensive driftsformer understøttes i en sådan grad, at det bliver økonomisk rentabelt for dem, der driver jorden. Der bør derfor være fokus på at udvikle støtteordningen og øge beløbsrammen til pleje af græs- og naturarealer, således at støtteordningerne til naturpleje i endnu højere grad bliver incitamentsskabende og langtidsholdbare for de private lodsejere.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune er betænkelig ved, om den nuværende ordning er tilstrækkelig til at opnå det antal frivillige aftaler, der er nødvendige for opfyldelsen af Natura 2000-planernes indsatsprogram.

Bekæmpelse af invasive arter

For at bekæmpe invasive arter er det kommunens anbefaling til staten, at lovgivningen ændres, således at udplantning af samtlige invasive arter fremadrettet forhindres.

Bekæmpelse af alle andre arter end kæmpe bjørneklo forudsætter med den nuværende lovgivning en frivillig aftale med lodsejer. Staten opfordres til at overveje at ændre lovgivningen på området, så der skabes incitament til at bekæmpe de øvrige invasive arter indenfor såvel som udenfor Natura 2000-områderne. Det kunne eksempelvis undersøges, om "Bjørneklo-bekendtgørelsen" kan udvides til at gælde andre invasive arter, eller der kunne skabes et økonomisk incitament gennem tilskudsordninger, som målrettes bekæmpelse af invasive arter.

Øvrige bemærkninger

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune finder det vigtigt at sikre varetagelsen af naturbeskyttelsesinteresserne og den biologiske mangfoldighed. Det er derfor kommunens målsætning, at beskyttede naturområder besigtiges hvert 5 år (undtaget vandhullerne). Teknik og Miljø i Aarhus Kommune arbejder ligeledes for at forbedre naturtilstanden i eksisterende naturområder vha. pleje af egne arealer, men også i høj grad gennem samarbejde med Naturstyrelsen og private lodsejere.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune vil derfor gerne understrege vigtigheden af naturen udenfor Natura 2000-områderne. Den bidrager til den samlede biodiversitet, øger naturens robusthed og fungerer som spredningskorridorer mellem Natura 2000-områderne. Staten opfordres derfor til at skabe nogle

attraktive, langtidsholdbare støtteordninger til naturpleje for private lodsejere – også udenfor Natura 2000-områderne.

24. maj 2022
Side 3 af 8

Brabrand Sø med omgivelser (nr. 233)

Arealoppgørelser

I det indledende afsnit 2.1 s. 10 "Områdebeskrivelse" er det nævnt, at området helt overvejende er privat ejet. Dette er imidlertid ikke korrekt, eftersom Aarhus Kommune ejer ca. 151 ha i Natura 2000-området, hvilket svarer til ca. 29%. Aarhus Kommune betragter sig derfor som en betydelig lodsejer i området. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal anmode om, at teksten rettes i overensstemmelse med de faktiske forhold.

Kulstofholdige jorder

Det er på side 19 under afsnit 4.2 "Områdespecifikke retningslinjer" angivet, at der søges udtaget kulstofholdige lavbundsgræsland, der kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. Udtagningen kan ligeledes være til gavn for bl.a. odder og stor vandsalamander. Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og et renere Vandmiljø.

Det er Teknik og Miljø i Aarhus Kommunes vurdering, at den områdespecifikke retningslinje ikke er relevant inden for det aktuelle Natura 2000-område, da der ikke ligger kulstofholdige lavbundsgræsland i omdrift, der kan udtages. Alle områder inden for Natura 2000-området er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og dermed allerede natur. Enkelte områder ligger så højt, at der ikke er tale om kulstofholdige jorder. Sidste kategori er enten kortlagt som fredskov eller overdrev.

På den baggrund bør den områdespecifikke retningslinje udgå af planen, og alternativt ønsker Teknik og Miljø i Aarhus Kommune, at Miljøstyrelsen peger på de påtænkte arealer, så opgaven kan løftes.

Rigkær - naturtilstand

Rigkærene omkring Brabrand Sø og Årslev Engsø er under pres bl.a. på grund af, at der de seneste år er konstateret oversvømmelser på engene og i kærerne i længere tid, også hen i planternes vækstsæson. Således var engene stedvist fortsat oversvømmet med næringsrigt vand først i juni måned ved kommunens tilsyn med § 3 beskyttet natur i 2021. Der er ikke foretaget undersøgelser, der viser, om tendensen er midlertidig eller af mere varig karakter.

Længerevarende oversvømmelser i rigkærenes vækstsæson kan blive en udfordring, både for den fremtidige naturpleje og for om målet om høj til god bevaringsstatus for 4 ha vådbunds naturtyper kan sikres fremadrettet, som

det fremgår af planens afsnit 3.2 side 16 – konkrete målsætninger for naturtyper og arter.

24. maj 2022
Side 4 af 8

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune efterspørger på den baggrund, at Miljøstyrelsen igangsætter undersøgelser, der tilvejebringer viden om eventuelle udfordringer med klimaforandringer og målopfyldelse i bynære Natura 2000-områder.

Naturlig hydrologi

Det fremgår af afsnit 3.1 side 16, at den økologiske integritet for naturtyperne skal sikres ved en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje – en lav næringsstofbelastning og gode etableringsmuligheder for arterne.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune arbejder for hensigtsmæssig hydrologi, hvor muligt. Efter kommunens vurdering er der i det konkrete Natura 2000-område etableret naturlig hydrologi, hvor muligt. Natura 2000-området "Brabrand Sø med omgivelser" ligger bynært i Aarhus Ådal og er modtagereipient for overfladevand fra et stort opland. Ophør med drikkevandsindvinding på den nordlige side af Brabrand Sø har resulteret i stigende grundvandsstand. Beboelsesejendomme ligger stedvist helt tæt på områder med kortlagte rigkær. Denne kombination bevirker, at kommunen stedvist og i et vist omfang fortsat er forpligtet til at sikre afvandingen fra engene, så bagvedliggende bebyggelse ikke påvirkes af tilstrømmende overfladevand samt eventuel opstigende grundvand i kældre og fundamenter.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal opfordre Miljøstyrelsen til at pege på de områder, hvor styrelsen vurderer, at der kan skabes hensigtsmæssig hydrologi, idet der kan være steder, som kommunen kan have overset.

Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker (nr. 234)

Kystdynamik

Det fremgår af udkast til Natura 2000-planerne, at indsatser fra gældende planer fastholdes, og at der den næste planperiode 2022-2027 i højere grad skal gøres brug af naturens egne dynamikker. Denne prioritering er Teknik og Miljø i Aarhus Kommune, hvor muligt, som udgangspunkt enig i.

For Natura 2000-området Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker har der været opmærksomhed omkring naturlig kystdynamik på strækninger fra Blommehaven og sydpå også gennem de forrige planperioder. Kystsikring hindrer som oplyst en naturlig kystdynamik og dermed naturlige processer i form af skred, væltede træer og blottet jord, som skaber levesteder for pionerarter, insekter, fugle og andre organismer, som ynder kystkliner med skred.

Af planens side 15 fremgår det, at Miljøstyrelsen tilskriver halvdelen af naturtypen kystklint (1230) en moderat naturtilstand på grund af kystsikring, der medfører hæmmet dynamik og tilgroning.

24. maj 2022
Side 5 af 8

På baggrund af dette fokus vil Teknik og Miljø i Aarhus Kommune efter den endelige plans udformning igangsætte et projekt, der undersøger muligheder og konsekvenser ved at fjerne kystsikringen på del-strækket langs kystklinten, hvor naturlig dynamik vurderes at være afgørende for, om der kan ske målopfyldelse. En sådan undersøgelse vil skulle bidrage til at afdække, hvordan ændringer i kystsikringen forventes at ville påvirke kystklinten og andre dele af kyststrækningen.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune har fokus på vilkårene for havets biodiversitet og arbejder i den forbindelse med kystnære stenrev. En undersøgelse vil derfor omfatte en beskrivelse af muligheden for at anvende kystsikringsmaterialet til at etablere et eller flere nye stenrev. Resultatet af undersøgelsen vil samtidig skulle belyse, hvad der er praktisk muligt, samt synliggøre konsekvenserne for den rekreative anvendelse og de økonomiske konsekvenser af fjernelse af kystbeskyttelsen.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal som i tidligere hørings svar gøre opmærksom på, at genskabelse af naturlig dynamik kan forventes at være forbundet med store økonomiske udgifter, hvorfor Miljøstyrelsen bør understøtte projekter vedr. naturlig dynamik økonomisk.

Invasive arter

Det fremgår af Natura 2000-planen, at strandvolde med henholdsvis enårige (1210) og flerårige planter (1220) er i ringe naturtilstand, primært pga. tilgroning med rynket rose.

I de områdespecifikke retningslinjer side 23 anføres det, at der skal iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på 10 ha med fokus på arealer, hvor der er mere end 10% dækning af invasive arter.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune har de seneste par år bekæmpet rynket rose langs kysten og må konstatere, at indsatsen ikke kan stå alene et enkelt år, og derfor kræver gentagne indsatser. Rydning af rynket rose er på de pågældende stræk vanskelig grundet ringe tilkørselsforhold med maskiner samt stenet strand – stedvis med kystsikring. Rydning medfører derfor store økonomiske udgifter for kommunen. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune, kan på den baggrund anbefale, at der i forbindelse med DUT-forhandlingerne og landbrugsstøtteordningerne afsættes de nødvendige midler til at løfte opgaven, evt. ved hjælp af en støtteordning målrettet bekæmpelse af invasive arter.

Endvidere kan Teknik og Miljø i Aarhus Kommune af hensyn til identifikation af bestande med rynket rose anbefale, at Miljøstyrelsen i forbindelse med feltarbejde kortlægger og angiver strøg med invasive arter på digitale kort. Dette vil hjælpe kommunen til at effektivisere indsatsen med bekæmpelsen.

24. maj 2022
Side 6 af 8

Sluttelig skal det nævnes, at der stadig mangler viden om metoder til effektiv bekæmpelse af nogle af de invasive arter og problemarter, og Teknik og Miljø i Aarhus Kommune opfordrer derfor til øget forskning på området og udvikling af operative bekæmpelsesmetoder.

Naturtilstand i skovnaturtyperne og den lysåbne natur

Det fremgår af afsnit 3.1 side 20 under "Overordnede målsætninger for Natura 2000-området", at "*Områdets naturtyper med stærk ugunstig bevaringsstatus sikres. Det gælder alle skovnaturtyper med bøg på muld (9130) og elle-askeskov (91E0) som de mest udbredte, samt lysåbne naturtyper som kalkoverdrev (6210), kildevæld (7220) og rigkær (7230).*

Det kan undre, at Miljøstyrelsen på baggrund af en vurdering af skovnaturtyperne "ej vurderet" konkluderer, at skovnaturtyperne bøg på muld og elle-askeskov er at betegne som i en stærk ugunstig bevaringsstatus. Såfremt Miljøstyrelsen kan foretage en sådan vurdering, harmonerer det ikke med planernes oplysning om, at skovnaturtyperne ikke er vurderet. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal anmode styrelsen om, at der er overensstemmelse mellem besigtigelsesstatus og de foretagne konklusioner.

Dødt ved nævnes som en parameter, men der bliver ikke nærmere konkluderet, hvad det ideelle mål bør være ift. de enkelte skovnaturtyper og præcist hvor, der skal sættes ind ift. at sikre mere dødt ved. Eftersom Natura 2000-planen skal danne baggrund for handleplanerne, vil det være ønskeligt, hvis det fremgår af planerne, hvilke andre parametre kommunen bør arbejde med for at opnå gunstig bevaringsstatus for skovtyperne, f.eks. bøg på muld. Skal indsatsen eksempelvis prioriteres ift. at sikre større variation i strukturen (flere etager) og/eller flere ydre og indre skovbryn? I store dele af arealet, som er kortlagt som bøg på muld, er ær den dominerende træart i underetagen – vil den store udbredelse af denne art kunne forhindre opnåelse af gunstig bevaringsstatus?

Tilsvarende gælder for de lysåbne naturtyper kalkoverdrev, kildevæld og rigkær, som under samme punkt er oplyst som stærk ugunstig bevaringsstatus. Det fremgår imidlertid af basisanalyse samt Natura 2000-planen, at rigkær er i god naturtilstand, overdrev i moderat naturtilstand, og for kildevæld ligger hoveddelen i god naturtilstand, ca. 1/3 i moderat naturtilstand mens kun en forsvindende del ligger i ringe naturtilstand. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal anmode styrelsen om, at der er overensstemmelse mellem besigtigelsesstatus og de foretagne konklusioner.

Miljøstyrelsen bedes oplyse beliggenhed af disse områder, eftersom der ikke er angivet områder i hverken udkast til Natura 2000-planen eller i basisanalyserne, der indikerer områder med stærk ugunstig bevaringsstatus.

24. maj 2022
Side 7 af 8

Rekreativ benyttelse

Marselisborgskovene benyttes i dag af mange forskellige fritidsbrugere, herunder mountainbikere, ryttere, løbere, vandregæster m.fl. Aarhus Kommune oplever et stigende pres fra disse brugergrupper, som efterspørger udvidelse af stier og flere faciliteter i skovene. Selv om en stor del af Marselisborgskovene er udpeget som Natura 2000-område (og dermed koblet op på EU-lovgivningen), så er det i praksis ikke muligt at lave en Natura 2000-handleplan, uden at man i et eller andet omfang forholder sig til både de eksisterende stier i området, men også at der i et område som Marselisborgskovene, som er meget bynært, er et stigende behov for øget rekreativ benyttelse. Natura 2000-planen kan dermed ikke ses isoleret, uden at der samtidig kigges på den rekreative benyttelse og den øgede efterspørgsel for flere aktiviteter i de store, bynære skove.

Det er kommunens opfattelse, at der i stigende grad bør arbejdes med zoner i skovene, hvor det tydeligt fremgår hvilke delområder, som er mest værdifulde, og hvor den rekreative anvendelse bør fastholdes på det nuværende niveau eller reduceres for at sikre de største naturværdier. Det kunne f.eks. gælde kystskrænterne. Her kan det være en mulighed at overveje en flytning af stierne. Omvendt kan der måske være områder indenfor Natura 2000-området, hvor der kan være mulighed for at udbygge stinettet og øge den rekreative anvendelse, uden at det påvirker skovnaturtyper omfattet af udpegningsgrundlaget.

Lillering Skov, Stjær Skov, Tåstrup Sø og Tåstrup Mose (nr. 232)

Natura 2000-området består af to delområder, som er fysisk adskilt. I Natura 2000-planen fremhæves mulighederne for at arbejde med klima-lavbundsprojekter. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune bemærker, at dette ikke er relevant på arealer indenfor Natura 2000-området, men på arealer, som ligger mellem de to delområder.

Kysing Fjord (nr. 59)

Natura 2000-området er beliggende til dels i Aarhus og Odder Kommune. Området er udpeget som fuglebeskyttelsesområde, og eneste udpegningsgrundlag er sangsvanen. Også i dette Natura 2000-område er udtagning af kulstofholdige lavbundsjord nævnt som et indsatsområde med henblik på at udlægge dem som ny natur. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune efterspørger kort, der med relevante lavbundsarealer, som kan tages ud af drift.

24. maj 2022
Side 8 af 8

Bemærkninger til den Strategiske Miljøvurdering

Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker

Et potentielt konfliktområde i dette Natura 2000-område er forholdet mellem benyttelse og beskyttelse. Det fremgår side 13, tredje afsnit, at *"Flere fuglearter som bl.a. sortspætte og rovfugle kan være påvirket af forstyrrelser som følge af områdets store rekreative brug. Slitage og færdsel kan ligeledes gøre stor skade på levestederne for en lang række truede, jordboende svampe og sjældne plantearter som fingerstar og blå anemone"*

I den strategiske miljøvurdering er der under "planens indvirkning" på befolkningen s. 15 foretaget vurderinger vedrørende planens realisering samt eventuelle begrænsninger for borgernes brug af skovene syd for Aarhus.

Den strategiske miljøvurdering forholder sig primært til den eksisterende rekreative benyttelse. Det er forventningen, at Aarhus Kommune frem mod 2050 vokser til 450.000 indbyggere. Presset på skovene syd for Aarhus vurderes derfor tilsvarende at øges i fremtiden. I dag leverer skoven rekreative tjenesteydelser i form af mountainbikespor, orienteringsløb, ridestier, almindelig benyttelse gå/løb, klatring på kystskrænter mv., som alle har et fodaftryk på naturværdierne i området. Den strategiske miljøvurdering bør indbefatte en vurdering af det øgede pres, som befolkningstilvæksten kan have på udpegningsgrundlaget.

Opsummering af indberetning

Nedenfor vises de oplysninger som er blevet indberettet.

Afgiv høringssvar

Afsender af høringssvar	Aarhus Kommune, Teknik og Miljø
Afsenders e-mailadresse	[REDACTED]
Afsenders telefonnummer	
Interessenttype	Kommunal myndighed
Tilføj kontaktperson	
Høringssvaret er af generel karakter	
Områdenavn	Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker
Områdenummer	234
Datagrundlag	✓
Indsatsprogram	✓
Lovgrundlag	
Modstridende interesser	
Målsætninger	
Rollefordeling	
Strategisk Miljøvurdering (SMV)	✓
Udpegningsgrundlag og områdeafgrænsning	
Økonomi	✓
Andet relateret til høring af Natura 2000-planer	
Skriv høringssvar	Høringssvar fremgår af medsendte fil.
Vedhæft dokumenter og/eller billeder	Høringssvar fra Teknik og Miljø i Aarhus Kommune til Forslag til Natura 2000-planer for perioden 2022-2027.pdf

Indsendt 24-05-2022 11:26. Kvitteringsnummer 9R-TRA-4D-U9E.

Til: Arter og Naturbeskyttelse (naturbeskyttelse@mst.dk)
Fra: (Ingen afsender)
Titel: Høringssvar - Naturplaner - Høring af Natura 2000-planer 2022-2027
E-mailtitel:
Sendt: 24-05-2022 11:21

Sag nr. 2022 - 39083: Høringssvar naturplaner - MJY -

Modtaget via hjemmesiden den 24-05-2022 11:21:23

Kvitteringsnummer: tvxvmer73m

Miljøstyrelsen

Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

24. maj 2022
Side 1 af 8

Høringssvar fra Teknik og Miljø i Aarhus Kommune til forslag til Natura 2000-planer for perioden 2022-2027

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune har modtaget høring af udkast til Natura 2000-planer i Aarhus Kommune med frist den 25. maj 2022. Høringen gælder foruden udkast til Natura 2000-planerne også de strategiske miljøvurderinger, som er udarbejdet sammen med planerne.

I Aarhus Kommune ligger fire Natura 2000-områder:

- Område nr. 233 Brabrand Sø med omgivelser.
- Område nr. 234 Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker.
- Område nr. 232 Lillering Skov, Stjær Skov, Tåstrup Sø og Tåstrup mose.
- Område nr. 59 Kysing Fjord.

I det næste afsnit følger generelle bemærkninger, som gælder alle Natura 2000-planerne. Herefter kommer kommentarer, som knytter sig specifikt til den enkelte plan.

Generelle bemærkninger

Arealopgørelser af udpegningsgrundlag

Af planeres bilag 1 – "Oversigt over grupperinger" finder man Natura 2000 områdets udpegningsgrundlag. For at løfte planernes informationsniveau samt lette planernes anvendelse anbefaler Aarhus Kommune, at der indsættes en kolonne med hvor mange hektar (ha), der er udpeget inden for hver naturtype. For sø-naturtyperne bør antal fremgå af oversigten.

Generelle målsætninger, indsatser og retningslinjer

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune finder, at planerne er meget generelle og indeholder såvel målsætninger, indsatser og retningslinjer, der ikke er relevante for den konkrete plan. Det skaber usikkerhed om planens budskaber, og der bør derfor ske en frasortering af temaer, der er irrelevante, så den enkelte plan er mere målrettet det specifikke Natura 2000-område.

Økonomisk støtte til plejetiltag

I de generelle retningslinjer er der fokus på at vedligeholde de indsatser, som er udført i tidligere planperioder f.eks. ved genrydning, hvor der tidligere har været udført en Natura 2000-indsats. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune forudsætter i den sammenhæng, at staten tilvejebringer et økonomisk grundlag for at udføre eksempelvis genrydning.

TEKNIK OG MILJØ

Natur og Miljø
Aarhus Kommune

Natur

Karen Blixens Boulevard 7
8220 Brabrand

Telefon: 89 40 44 00
Direkte telefon: [REDACTED]

E-mail:

[REDACTED]
Direkte e-mail:

Sag: 22/025076-2
Sagsbehandler:

[REDACTED]
[REDACTED]

24. maj 2022
Side 2 af 8

Der skal samtidig arbejdes for en hensigtsmæssig drift og pleje af de lysåbne terrestriske naturtyper. Størstedelen af disse naturområder er tilpasset og udviklet gennem mange års ekstensiv landbrugsdrift i form af husdyrgræsning og høslæt. Udviklingen indenfor det danske landbrug har medført, at der efterhånden er længere mellem græssende dyr på naturarealerne, og at høslæt hører til sjældenhederne. En naturlig konsekvens heraf er, at de lysåbne naturtyper gror til med dertilhørende tab af biologisk mangfoldighed. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune vurderer derfor, at en grundforudsætning for Natura 2000-planernes målopfyldelse er, at de ekstensive driftsformer understøttes i en sådan grad, at det bliver økonomisk rentabelt for dem, der driver jorden. Der bør derfor være fokus på at udvikle støtteordningen og øge beløbsrammen til pleje af græs- og naturarealer, således at støtteordningerne til naturpleje i endnu højere grad bliver incitamentsskabende og langtidsholdbare for de private lodsejere.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune er betænkelig ved, om den nuværende ordning er tilstrækkelig til at opnå det antal frivillige aftaler, der er nødvendige for opfyldelsen af Natura 2000-planernes indsatsprogram.

Bekæmpelse af invasive arter

For at bekæmpe invasive arter er det kommunens anbefaling til staten, at lovgivningen ændres, således at udplantning af samtlige invasive arter fremadrettet forhindres.

Bekæmpelse af alle andre arter end kæmpe bjørneklo forudsætter med den nuværende lovgivning en frivillig aftale med lodsejer. Staten opfordres til at overveje at ændre lovgivningen på området, så der skabes incitament til at bekæmpe de øvrige invasive arter indenfor såvel som udenfor Natura 2000-områderne. Det kunne eksempelvis undersøges, om "Bjørneklo-bekendtgørelsen" kan udvides til at gælde andre invasive arter, eller der kunne skabes et økonomisk incitament gennem tilskudsordninger, som målrettes bekæmpelse af invasive arter.

Øvrige bemærkninger

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune finder det vigtigt at sikre varetagelsen af naturbeskyttelsesinteresserne og den biologiske mangfoldighed. Det er derfor kommunens målsætning, at beskyttede naturområder besigtiges hvert 5 år (undtaget vandhullerne). Teknik og Miljø i Aarhus Kommune arbejder ligeledes for at forbedre naturtilstanden i eksisterende naturområder vha. pleje af egne arealer, men også i høj grad gennem samarbejde med Naturstyrelsen og private lodsejere.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune vil derfor gerne understrege vigtigheden af naturen udenfor Natura 2000-områderne. Den bidrager til den samlede biodiversitet, øger naturens robusthed og fungerer som spredningskorridorer mellem Natura 2000-områderne. Staten opfordres derfor til at skabe nogle

attraktive, langtidsholdbare støtteordninger til naturpleje for private lodsejere – også udenfor Natura 2000-områderne.

24. maj 2022
Side 3 af 8

Brabrand Sø med omgivelser (nr. 233)

Arealoppgørelser

I det indledende afsnit 2.1 s. 10 "Områdebeskrivelse" er det nævnt, at området helt overvejende er privat ejet. Dette er imidlertid ikke korrekt, eftersom Aarhus Kommune ejer ca. 151 ha i Natura 2000-området, hvilket svarer til ca. 29%. Aarhus Kommune betragter sig derfor som en betydelig lodsejer i området. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal anmode om, at teksten rettes i overensstemmelse med de faktiske forhold.

Kulstofholdige jorder

Det er på side 19 under afsnit 4.2 "Områdespecifikke retningslinjer" angivet, at der søges udtaget kulstofholdige lavbundsgræsland, der kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. Udtagningen kan ligeledes være til gavn for bl.a. odder og stor vandsalamander. Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og et renere Vandmiljø.

Det er Teknik og Miljø i Aarhus Kommunes vurdering, at den områdespecifikke retningslinje ikke er relevant inden for det aktuelle Natura 2000-område, da der ikke ligger kulstofholdige lavbundsgræsland i omdrift, der kan udtages. Alle områder inden for Natura 2000-området er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og dermed allerede natur. Enkelte områder ligger så højt, at der ikke er tale om kulstofholdige jorder. Sidste kategori er enten kortlagt som fredskov eller overdrev.

På den baggrund bør den områdespecifikke retningslinje udgå af planen, og alternativt ønsker Teknik og Miljø i Aarhus Kommune, at Miljøstyrelsen peger på de påtænkte arealer, så opgaven kan løftes.

Rigkær - naturtilstand

Rigkærene omkring Brabrand Sø og Årslev Engsø er under pres bl.a. på grund af, at der de seneste år er konstateret oversvømmelser på engene og i kærerne i længere tid, også hen i planternes vækstsæson. Således var engene stedvist fortsat oversvømmet med næringsrigt vand først i juni måned ved kommunens tilsyn med § 3 beskyttet natur i 2021. Der er ikke foretaget undersøgelser, der viser, om tendensen er midlertidig eller af mere varig karakter.

Længerevarende oversvømmelser i rigkærenes vækstsæson kan blive en udfordring, både for den fremtidige naturpleje og for om målet om høj til god bevaringsstatus for 4 ha vådbunds naturtyper kan sikres fremadrettet, som

det fremgår af planens afsnit 3.2 side 16 – konkrete målsætninger for naturtyper og arter.

24. maj 2022
Side 4 af 8

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune efterspørger på den baggrund, at Miljøstyrelsen igangsætter undersøgelser, der tilvejebringer viden om eventuelle udfordringer med klimaforandringer og målopfyldelse i bynære Natura 2000-områder.

Naturlig hydrologi

Det fremgår af afsnit 3.1 side 16, at den økologiske integritet for naturtyperne skal sikres ved en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje – en lav næringsstofbelastning og gode etableringsmuligheder for arterne.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune arbejder for hensigtsmæssig hydrologi, hvor muligt. Efter kommunens vurdering er der i det konkrete Natura 2000-område etableret naturlig hydrologi, hvor muligt. Natura 2000-området "Brabrand Sø med omgivelser" ligger bynært i Aarhus Ådal og er modtagerecipient for overfladevand fra et stort opland. Ophør med drikkevandsindvinding på den nordlige side af Brabrand Sø har resulteret i stigende grundvandsstand. Beboelsesejendomme ligger stedvist helt tæt på områder med kortlagte rigkær. Denne kombination bevirker, at kommunen stedvist og i et vist omfang fortsat er forpligtet til at sikre afvandingen fra engene, så bagvedliggende bebyggelse ikke påvirkes af tilstrømmende overfladevand samt eventuel opstigende grundvand i kældre og fundamenter.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal opfordre Miljøstyrelsen til at pege på de områder, hvor styrelsen vurderer, at der kan skabes hensigtsmæssig hydrologi, idet der kan være steder, som kommunen kan have overset.

Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker (nr. 234)

Kystdynamik

Det fremgår af udkast til Natura 2000-planerne, at indsatser fra gældende planer fastholdes, og at der den næste planperiode 2022-2027 i højere grad skal gøres brug af naturens egne dynamikker. Denne prioritering er Teknik og Miljø i Aarhus Kommune, hvor muligt, som udgangspunkt enig i.

For Natura 2000-området Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker har der været opmærksomhed omkring naturlig kystdynamik på strækninger fra Blommehaven og sydpå også gennem de forrige planperioder. Kystsikring hindrer som oplyst en naturlig kystdynamik og dermed naturlige processer i form af skred, væltede træer og blottet jord, som skaber levesteder for pionerarter, insekter, fugle og andre organismer, som ynder kystkliner med skred.

Af planens side 15 fremgår det, at Miljøstyrelsen tilskriver halvdelen af naturtypen kystklint (1230) en moderat naturtilstand på grund af kystsikring, der medfører hæmmet dynamik og tilgroning.

24. maj 2022
Side 5 af 8

På baggrund af dette fokus vil Teknik og Miljø i Aarhus Kommune efter den endelige plans udformning igangsætte et projekt, der undersøger muligheder og konsekvenser ved at fjerne kystsikringen på del-strækket langs kystklinten, hvor naturlig dynamik vurderes at være afgørende for, om der kan ske målopfyldelse. En sådan undersøgelse vil skulle bidrage til at afdække, hvordan ændringer i kystsikringen forventes at ville påvirke kystklinten og andre dele af kyststrækningen.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune har fokus på vilkårene for havets biodiversitet og arbejder i den forbindelse med kystnære stenrev. En undersøgelse vil derfor omfatte en beskrivelse af muligheden for at anvende kystsikringsmaterialet til at etablere et eller flere nye stenrev. Resultatet af undersøgelsen vil samtidig skulle belyse, hvad der er praktisk muligt, samt synliggøre konsekvenserne for den rekreative anvendelse og de økonomiske konsekvenser af fjernelse af kystbeskyttelsen.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal som i tidligere høringssvar gøre opmærksom på, at genskabelse af naturlig dynamik kan forventes at være forbundet med store økonomiske udgifter, hvorfor Miljøstyrelsen bør understøtte projekter vedr. naturlig dynamik økonomisk.

Invasive arter

Det fremgår af Natura 2000-planen, at strandvolde med henholdsvis enårige (1210) og flerårige planter (1220) er i ringe naturtilstand, primært pga. tilgroning med rynket rose.

I de områdespecifikke retningslinjer side 23 anføres det, at der skal iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på 10 ha med fokus på arealer, hvor der er mere end 10% dækning af invasive arter.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune har de seneste par år bekæmpet rynket rose langs kysten og må konstatere, at indsatsen ikke kan stå alene et enkelt år, og derfor kræver gentagne indsatser. Rydning af rynket rose er på de pågældende stræk vanskelig grundet ringe tilkørselsforhold med maskiner samt stenet strand – stedvis med kystsikring. Rydning medfører derfor store økonomiske udgifter for kommunen. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune, kan på den baggrund anbefale, at der i forbindelse med DUT-forhandlingerne og landbrugsstøtteordningerne afsættes de nødvendige midler til at løfte opgaven, evt. ved hjælp af en støtteordning målrettet bekæmpelse af invasive arter.

Endvidere kan Teknik og Miljø i Aarhus Kommune af hensyn til identifikation af bestande med rynket rose anbefale, at Miljøstyrelsen i forbindelse med feltarbejde kortlægger og angiver strøg med invasive arter på digitale kort. Dette vil hjælpe kommunen til at effektivisere indsatsen med bekæmpelsen.

24. maj 2022
Side 6 af 8

Sluttelig skal det nævnes, at der stadig mangler viden om metoder til effektiv bekæmpelse af nogle af de invasive arter og problemarter, og Teknik og Miljø i Aarhus Kommune opfordrer derfor til øget forskning på området og udvikling af operative bekæmpelsesmetoder.

Naturtilstand i skovnaturtyperne og den lysåbne natur

Det fremgår af afsnit 3.1 side 20 under "Overordnede målsætninger for Natura 2000-området", at "*Områdets naturtyper med stærk ugunstig bevaringsstatus sikres. Det gælder alle skovnaturtyper med bøg på muld (9130) og elle-askeskov (91E0) som de mest udbredte, samt lysåbne naturtyper som kalkoverdrev (6210), kildevæld (7220) og rigkær (7230).*

Det kan undre, at Miljøstyrelsen på baggrund af en vurdering af skovnaturtyperne "ej vurderet" konkluderer, at skovnaturtyperne bøg på muld og elle-askeskov er at betegne som i en stærk ugunstig bevaringsstatus. Såfremt Miljøstyrelsen kan foretage en sådan vurdering, harmonerer det ikke med planernes oplysning om, at skovnaturtyperne ikke er vurderet. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal anmode styrelsen om, at der er overensstemmelse mellem besigtigelsesstatus og de foretagne konklusioner.

Dødt ved nævnes som en parameter, men der bliver ikke nærmere konkluderet, hvad det ideelle mål bør være ift. de enkelte skovnaturtyper og præcist hvor, der skal sættes ind ift. at sikre mere dødt ved. Eftersom Natura 2000-planen skal danne baggrund for handleplanerne, vil det være ønskeligt, hvis det fremgår af planerne, hvilke andre parametre kommunen bør arbejde med for at opnå gunstig bevaringsstatus for skovtyperne, f.eks. bøg på muld. Skal indsatsen eksempelvis prioriteres ift. at sikre større variation i strukturen (flere etager) og/eller flere ydre og indre skovbryn? I store dele af arealet, som er kortlagt som bøg på muld, er ær den dominerende træart i underetagen – vil den store udbredelse af denne art kunne forhindre opnåelse af gunstig bevaringsstatus?

Tilsvarende gælder for de lysåbne naturtyper kalkoverdrev, kildevæld og rigkær, som under samme punkt er oplyst som stærk ugunstig bevaringsstatus. Det fremgår imidlertid af basisanalyse samt Natura 2000-planen, at rigkær er i god naturtilstand, overdrev i moderat naturtilstand, og for kildevæld ligger hoveddelen i god naturtilstand, ca. 1/3 i moderat naturtilstand mens kun en forsvindende del ligger i ringe naturtilstand. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal anmode styrelsen om, at der er overensstemmelse mellem besigtigelsesstatus og de foretagne konklusioner.

Miljøstyrelsen bedes oplyse beliggenhed af disse områder, eftersom der ikke er angivet områder i hverken udkast til Natura 2000-planen eller i basisanalyserne, der indikerer områder med stærk ugunstig bevaringsstatus.

24. maj 2022
Side 7 af 8

Rekreativ benyttelse

Marselisborgskovene benyttes i dag af mange forskellige fritidsbrugere, herunder mountainbikere, ryttere, løbere, vandregæster m.fl. Aarhus Kommune oplever et stigende pres fra disse brugergrupper, som efterspørger udvidelse af stier og flere faciliteter i skovene. Selv om en stor del af Marselisborgskovene er udpeget som Natura 2000-område (og dermed koblet op på EU-lovgivningen), så er det i praksis ikke muligt at lave en Natura 2000-handleplan, uden at man i et eller andet omfang forholder sig til både de eksisterende stier i området, men også at der i et område som Marselisborgskovene, som er meget bynært, er et stigende behov for øget rekreativ benyttelse. Natura 2000-planen kan dermed ikke ses isoleret, uden at der samtidig kigges på den rekreative benyttelse og den øgede efterspørgsel for flere aktiviteter i de store, bynære skove.

Det er kommunens opfattelse, at der i stigende grad bør arbejdes med zoner i skovene, hvor det tydeligt fremgår hvilke delområder, som er mest værdifulde, og hvor den rekreative anvendelse bør fastholdes på det nuværende niveau eller reduceres for at sikre de største naturværdier. Det kunne f.eks. gælde kystskrænterne. Her kan det være en mulighed at overveje en flytning af stierne. Omvendt kan der måske være områder indenfor Natura 2000-området, hvor der kan være mulighed for at udbygge stinettet og øge den rekreative anvendelse, uden at det påvirker skovnaturtyper omfattet af udpegningsgrundlaget.

Lillering Skov, Stjær Skov, Tåstrup Sø og Tåstrup Mose (nr. 232)

Natura 2000-området består af to delområder, som er fysisk adskilt. I Natura 2000-planen fremhæves mulighederne for at arbejde med klima-lavbundsprojekter. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune bemærker, at dette ikke er relevant på arealer indenfor Natura 2000-området, men på arealer, som ligger mellem de to delområder.

Kysing Fjord (nr. 59)

Natura 2000-området er beliggende til dels i Aarhus og Odder Kommune. Området er udpeget som fuglebeskyttelsesområde, og eneste udpegningsgrundlag er sangsvanen. Også i dette Natura 2000-område er udtagning af kulstofholdige lavbundsjord nævnt som et indsatsområde med henblik på at udlægge dem som ny natur. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune efterspørger kort, der med relevante lavbundsarealer, som kan tages ud af drift.

24. maj 2022
Side 8 af 8

Bemærkninger til den Strategiske Miljøvurdering

Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker

Et potentielt konfliktområde i dette Natura 2000-område er forholdet mellem benyttelse og beskyttelse. Det fremgår side 13, tredje afsnit, at *"Flere fuglearter som bl.a. sortspætte og rovfugle kan være påvirket af forstyrrelser som følge af områdets store rekreative brug. Slitage og færdsel kan ligeledes gøre stor skade på levestederne for en lang række truede, jordboende svampe og sjældne plantearter som fingerstar og blå anemone"*

I den strategiske miljøvurdering er der under "planens indvirkning" på befolkningen s. 15 foretaget vurderinger vedrørende planens realisering samt eventuelle begrænsninger for borgernes brug af skovene syd for Aarhus.

Den strategiske miljøvurdering forholder sig primært til den eksisterende rekreative benyttelse. Det er forventningen, at Aarhus Kommune frem mod 2050 vokser til 450.000 indbyggere. Presset på skovene syd for Aarhus vurderes derfor tilsvarende at øges i fremtiden. I dag leverer skoven rekreative tjenesteydelser i form af mountainbikespor, orienteringsløb, ridestier, almindelig benyttelse gå/løb, klatring på kystskrænter mv., som alle har et fodaftryk på naturværdierne i området. Den strategiske miljøvurdering bør indbefatte en vurdering af det øgede pres, som befolkningstilvæksten kan have på udpegningsgrundlaget.

Opsummering af indberetning

Nedenfor vises de oplysninger som er blevet indberettet.

Afgiv høringssvar

Afsender af høringssvar	Aarhus Kommune, Teknik og Miljø
Afsenders e-mailadresse	[REDACTED]
Afsenders telefonnummer	
Interessenttype	Kommunal myndighed
Tilføj kontaktperson	
Høringssvaret er af generel karakter	✓
Datagrundlag	✓
Indsatsprogram	✓
Lovgrundlag	
Modstridende interesser	
Målsætninger	✓
Rollefordeling	
Strategisk Miljøvurdering (SMV)	✓
Udpegningsgrundlag og områdeafgrænsning	
Økonomi	✓
Andet relateret til høring af Natura 2000-planer	
Skriv høringssvar	Tekst fremgår af medsendte høringssvar
Vedhæft dokumenter og/eller billeder	Høringssvar fra Teknik og Miljø i Aarhus Kommune til Forslag til Natura 2000-planer for perioden 2022-2027.pdf

Indsendt 24-05-2022 11:21. Kvitteringsnummer TV-XVM-ER-73M.